

ארבע פיצות

את המצב בהרבה. אך המישטר גם אינו מעוניין ומסוגל לחקן עוהל זה. בשנת תשכ"ה הלך וגדל הפער בין ישראל הראשונה לבין ישראל השנייה — גם בשכר, גם בחינוך, גם ברמת המחיה.

יתכן שמכל הפצצות, וזוהי הפצצה המסוכנת ביותר. גי' דולו המתמיד של הפער מצד אחד, והתגברות הכמיהה ל' התקדמות ולשוויון מצד שני, יוצרים מתח דומה לזה ש' הביא בתשכ"ה להתפוצצות המגואלת'בדס בלוס'אנג'לס.

השם הספרדי לוס'אנג'לס דומה לשם העיברי קריית'מלאכי. ההתפוצצות שלא אירעה כי תשכ"ה, ולא הפקעת את אישה'השנה, יכולה להתחולל בתשכ"ז.

חביבי: פצצת המיעוט

לא פחות מסוכנת ביצא בעיית ישראל השלישית — בעיית ערביי ישראל. היא הגיעה בתשכ"ה עד לסף התפוצצות מסוכנת ביותר.

המפלגה הדור'לאומית האמיתית היחידה בישראל, מקי' התפלגה על פי קחים לאומיים כמעט'מוחלטים. הממשל הצבאי לא פורק, אלא הוחמר עם רדיפת קבוצת אל'ארד, שגם היא עצמה היתה תולדת התהום המתרחבת בין שני העמים במדינה. שורה ארוכה של זוגות דר'לאומיים גרמו למשפטים, לויכוחים וגם למהומות ולשפיכת'דם. נימות גזעניות נוסח מיסיסיפי נשמעו בראשון'לציון וברמלה. ר' הפקעת אדמות הערבים, שהיתה מלווה בפיצוץ בתיהם, נמ' שכה ברחבי הארץ.

תהליך זה נעוץ כולו במהות המישטר הישן. יש לו הנמקה בטחונות. הנמקה זו נובעת מאמונתו ה' מוחלטת של המישטר הישן בכך שאין אפשרות (וגם אין צורך) להשיג שלום עם מדינות'ערב. מי שמאמין בכך, מוכרח לראות בכל ערביי ישראל גייס חמישי. לולא ה' מעורבים בו אינטרסים מפלגתיים וכלכליים. לולא ה' מימשל הצבאי, לא היתה למפא"י שליטה בכנסת. ואינטר'

שררה היחידים הנושאים רישמית את התארים „אשכנזי“ ו„ספרדי“.

שום בעיה מבטיות ישראל אינה מסוכנת יותר, ושום בעיה אינה חבויה תחת שטיח עבה יותר של פראזות ריקות.

בתשכ"ה תיקח השעון של פצצה זו בחוקה. כשכונת' התקברה אירעו מהומות עדתיות בגלל הפליה פעוטה בשטח התחבורה. אירעו מהמסלה התמרמרו פומבית על הפועת חור' ברת אנגלית בשם „היתה כתובה — לדבריהם — בנוסח אנטי'שמי ואכן, חוברת זו, שנכתבה על'ידי ילידי' הודו הניד'אוקספורד, מתארת את המצב העדתי בארץ ב' סיגנון המהפכני הלכות ממילון מאבק'הגזעים באמריקה. מלחמת ב'גוריון—אשכול שיחררה כוחות עדתיים עזים ביותר. המרד העדתי של שאול ב'שמחון באשדוד, במסוה של הצטרפות לרפי' ריתק את תשומת'הלב הציבורית. אופיו האמיתי של מרד זה נתגלה בהכרזתו של אחד מאנשי ב'שמחון, שקרא לראשי מפא"י:

„יש מלחמה בין לבנים וחומים! אתם רוצים שהחומים יהיו חוטבי'עצים ושואבי'מים! אתם רוצים שהם יבנו ארמונות'שיש לצמרת האש' כזוית!“

היתה זו קריאת'קרב, שתהדהד בשנים הקרובות. מחצית תושבי ישראל הם „מזרחיים“. אך לעדות המזרח יש רק 2 מבין 16 שרים, 16 מבין 120 ח'כים בכנסת ה' חמישית, 88 מבין 1213 פקידים בכירים. בניהן מהווים 60%

הם האתגרים שיעמדו בפני הכוח החדש, התובעים מענה מהפכני? מהן הבעיות שהמישטר הישן דוחה את פתרונן, מחוסר כל יכולת לפתור בעצמו?

בראשן עומדות ארבע בעיות. הן דומות לפצצות'זמן, אשר המישטר פרש עליהן שמיח של מליצות שדופות. אולם מתחת לשמיח העי' בה, מתקתק השעון — ותיקתקו מבשר את ההתפוצצות המיושנת.

אם לא יסולק המישטר כפונאי התפוצצות, ואם לא יקום מישטר חדש שיפרק את מנגנון'הנפץ כעוד מועד. כל אחת מארבע פצצות אלה יכולה היתה לספק לתשכ"ה את אישה'השנה שלה.

ורחפטיג: הפצצה הדתית

לשנה התחילה בסימן פרשת רינה איתני, נסתיימה ב' סימן פרשת עמרם בלוי.

כמעט ונתקבל חוק'השבת הזוועתי, שנוסח על'ידי זרח וורה'פטיג ושרוכך על'ידי יגאל אלון. חציית'ריסר חוקי'כפייה דתיים אחרים עוררה פערות, את עמדו לעורר סעיות.

אך הבעיה ניתן לנתח במונחים סטטיסטיים: ילודת הדתיים עולה על ילודת החילוניים. הדתיים השכילו להשיג שליטה מוחלטת על חינוך הנוער שלהם. התוצאה: רק אחד מבין כל אישה אורחים מצביע בעד המפלגות הדתיות המבוקות. אף אחד מבין כל שלושה ילדים לומד בבית'ספר דתי.

התוצאה: בכל מערכת'בחירות עולה כוחם של הדתיים בעיני אחוז או שניים, עולה כוחם לסחוט ויתורים קואלי' ציוניים.

לחץ זה מוכרח ליצור לחץ נגדי. חוק'השבת כבר התקרב לנקודה זו. הוא עורר התמרמרות שביקשה פורקן במעשים. ברנע שהחלץ הנגדי יגיע לנקודה מסויימת, תרשח ההתפוצצות. ניתן להנשיב את הדבר מראש כדייקנות של מנגנון'הנפץ של מוקש.

ניתן לנתח את הבעיה גם במונחים רעיוניים: מדוע לא הצליח הרוב החילוני במדינה להשיג את הפי' על הרח מן המדינה? מדוע הצליח מיעוט דתי לכפות על הרוב כפייה גוברת והולכת?

הדבר טמון במהותו של המישטר.

מישטר זה, ששרשיו ביהדות מזרח'אירופה, מתכחש למציאות החדשה של קיום אומה עיברית בארץ. הוא מתעקש לראות באומה זו גולה יהודית חדשה, אחד מקיבוצי הפזורה היהודית. כי אין הוא מתאים לכל מציאות אחרת.

האומה החדשה היא חילונית. היא דומה לכל אומה אחרת בעולם. בניה יכולים להיות אדוקים או רפורמיים, דתיים או בלתי'דתיים, מזורים או בני נשואי'הערובת, חסידי השולחן ערוך או חסידי הבודהא.

המישטר הישן אינו יכול להשלים עם כך. מפלגותיו זקוקות לכספי המגנבת היהודית בארצות'הברית. המתחל' מכרם ביניהן. תעמולתן זקוקה לסמלי הדת היהודית. הוא מוכרם לקיים את הפיקציה כאילו אין הבדל בין יהודי בברוקלין ויהודי בבנימינה, כאילו אין הבדל בין לאום ודת. הפרדת הדת מן המדינה אינה רק מהפכה מעשית. היא גם מהפכה רעיונית — הכרזת' העצמאות של מדינת ישראל כמדינה יהודית, שאינה תלויה בכספי'ישנור ובמסורות של ימיה'ביניים.

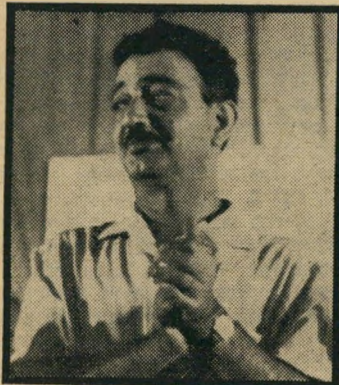
רק כאשר תתחולל מהפכה זו — שפירושה הקמת מיש' טר חדש, שיתבסס על כוחות הדמוקרטיה — אפשר יהיה לחוקק חוקים כתובים, שתבטיח את המוקראים אשר ישראל גם בשטחים אחרים. כל עוד קיימים חוקי הכפייה הדתית, אין אפשרות לבטל גם את כל מסכת חוקי'הכפייה שקמה במדינה חסרת' החוקה.

אם לא תתחולל מהפכה זו בעוד מועד, תתפוצץ הפצצה שמתחת לשמיח. התפוצצות זו תבוא בצורת התנגשויות' מדעם בין הרוב החילוני הנרגז, שסבלנותו תפקע, ובין ה' מיעוט הדתי הקנאי והמנצח, בעל תחושת'הכוח. זה יכול היה לקרות בתשכ"ה, ולספק לשנה איש השנה בדמות זרח וורה'פטיג. זה יכול לקרות בתשכ"ז.

בן-שמחון: הפצצה העדתית

ש קשר הדוק בין הפצצה הדתית לבין הפצצה השנייה — פצצת ההפליה העדתית.

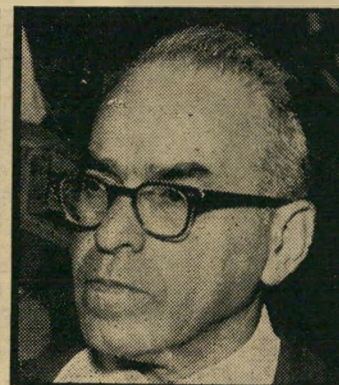
כי עצם המושג „עדה“ הוא דתי. „עדות המזרח“ קיימות רישמית רק בתחום הדת. ההפרדה הרישמית היחידה במדינה מוצאת את כוחותם בכהונתם של שני רבנים גשויים, בעלי

אעיל חביבי

שאל בן-שמחון

זרח וורה'פטיג

סיים כלכליים חשובים, הקשורים במפא"י, זקוקים למימשל לביצוע עסקיהם.

פועלת למענו השיגרה האומללה של המישטר, שלא למד דבר ולא שכח דבר בדור האחרון. הפקעת האדמות היא המשך אוטומאטי ל„גאולת“ הקרקע. עומדת מאחוריה תפי' סה בטחונות שמקורה בתקופת הצלבנים, או בימי העליה השנייה — שהגנת המדינה תלויה בשרשרת ישובים עבריים, ולא בכוח'ההרתעה של צה"ל ובנשק הטכנולוגי.

אך ביפודו של דבר, נובע קו זה מהשקפת' העולם היסודית של המישטר, שהיא לאומנית' גזענית'אתנית בנוסח מזרח אירופה מלפני שני דורות — זורה לחלוטין לתפיסה של אומה מודרנית, נוסח ארצות'הברית או יוגוסלביה.

בסוף תשכ"ה היו העניינים קרובים מאוד להתפוצצות. התפוצצות כזאת, אם תתחולל, תיצור חזית חדשה בין ה' עולם הערבי וישראל. היא תכתיב את שם ישראל ללא חקנה בעיני העולם התרבותי. היא תיצור בישראל עצמה מצב של מאבק גזעני'קולוניאלי, שיהפוך גם את חיי הרוב העברי לגיהנום.

כל הכוחות — מחרות ועד מקי'י, ממיל חביבי ועד לוי אשכול — פעלו בכיוון זה. מלאתם היתה קלה. ואילו מלאכתו של כוח חדש, שמטרתו לסדנה את התהום ולהניח יסוד לקיום'יחד של הרוב והמיעוט במדינה משותפת אחת — קשה כקריעת יס'סוף.

בורגיבה: פצצת השלום

אחרון'אחרון חביב — אל'חביב בורגיבה. גם הוא יכול היה בנקל להיות לאישה'השנה של תשכ"ה. ובניגוד לשל' שת המועמדים האחרים — זרח וורה'פטיג, שאל בן'שמחון ואמיל חביבי — היה שמו של בורגיבה קשור בתהליך חיובי ביותר.

אך בורגיבה לא הפך לאישה'השנה, כי ישראל לא היתה מוכנה לו. יוזמת'השלום ההיסטורית של נשיא תוניסיה בוז' בנה לריק, מפני שהמישטר הקיים בישראל אינו מסוגל —

מבין תלמידי בתריהספר היסודיים, רק 25% מבין תלמידי בתריהספר התיכוניים, 8% עלובים מבין הסטודנטים ב' אוניברסיטאות.

אנשי המישטר מעמידים פנים שווהי בעיה סוציאלית גרידא. כולם מוכרים על חינוך'הינם תיכוני — אך שום דבר מעשי לא נעשה בעניין זה. הדבר עומד בתחתית סולם העדיפויות של המישטר.

הצד הסוציאלי של הבעיה הוא אמיתי וחשוב ביותר. אך הוא רק צד אחד. צימצום הבעיה לעניינים סוציאליים הוא הצי'אמת — שהוא גרוע משקר.

כיון סיכויי שוה למשפחה מארוקאית ענייה וחסרת' חינוך, לבין משפחה אשכנזית ענייה וחסרת'חינוך. לאשי כנוית יש סיכוי סביר להתקדם ולסתום את הפער בינה לבין העילית האשכנזית. למשפחה מארוקאית סיכויי כזה. כי אין סיכוי שוה למשפחה מארוקאית ענייה וחסרת' הנותן לצד הסוציאלי את חריפותו הנוראה. יש מישפט'קדום ציבורי, יש הפליה על פי צבע העור. במקומות רבים ב' ארץ ישראל, מעבר פרחי אשכנזי מועמד אשכנזי על מועד עסקי, בעל דורו חינוך ומלאתי כשרון.

גם תופעה זו נעוצה במהותו של המישטר הקיים, שבא ממזרח אירופה. הוא אשכנזי בהרכבו, במהותו ובתפישתו.

אין הוא מוכרי בתרבות'המזרח כבעלת ערכים כל' שהם. הוא שונא את השפה הערבית, שהיא שפת רוב בני עדות'המזרח, כשם שהוא כז למוסיקה הערבית, המרעידה את מיתרי ליבם.

ראשי המישטר מוכנים לאכול פלאפל, למחוא כפיים סל' חניות ללקחת עינבל. אך אין הם מוכנים ללמד בבית'הספר את ההיסטוריה של המזרח, כשם שאין הם מלמדים את ההיסטוריה המפוארת של עמי'ערב בתקופת זוהרם.

הא אבהא תליא. מי שמעלים את גדולתו של צלאא'הא'רין, גדול גיבורי ערב, מוכרח להעי' לים גם את גדולת רופאו הפרטי, הרמב"ם, גדול יהודי המיזרח.

ההפליה העדתית תימשך כל עוד יראה המישטר את ה' מדינה כראש'גשר מערבי (ולמעשה מזרח'אירופי), ולא כ' חלק מאסיה. כל עוד ירצה לכפות עליה את אחידות הגטו האירופי, תחת לכונן חברה פלוראליסטית, בה יש מקום לגוונים רבים. שונים ושוי'מעמד.

במישטר כזה, שם תיקון העוול הסוציאלי לא היה מתקן